

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
BỘ MÔN KINH TẾ CHÍNH TRỊ

Chủ biên: PGS.TS. TRẦN BÌNH TRỌNG

GIÁO TRÌNH

LỊCH SỬ CÁC HỌC THUYẾT KINH TẾ

NHÀ XUẤT BẢN
THỐNG KÊ

TRƯỜNG ĐẠI HỌC
KINH TẾ QUỐC DÂN

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
BỘ MÔN KINH TẾ CHÍNH TRỊ
Chủ biên: PGS. TS. TRẦN BÌNH TRỌNG

GIÁO TRÌNH
LỊCH SỬ CÁC HỌC THUYẾT KINH TẾ

NHÀ XUẤT BẢN THỐNG KÊ
HÀ NỘI - 2003

LỜI GIỚI THIỆU CHO LẦN XUẤT BẢN THỨ NHẤT

Lịch sử các học thuyết kinh tế là môn khoa học xã hội, nghiên cứu quá trình ra đời, phát triển, đấu tranh và thay thế lẫn nhau của các hệ thống quan điểm kinh tế của các giai cấp cơ bản dưới những hình thái kinh tế - xã hội khác nhau.

Ngay từ thời Cổ đại, người ta đã nghiên cứu các vấn đề kinh tế. Các học giả trong xã hội chiếm hữu nô lệ và phong kiến đã trình bày nhiều quan điểm kinh tế trong các tác phẩm của mình. Từ thế kỷ XV, khi nền kinh tế hàng hoá tư bản chủ nghĩa bắt đầu phôi thai, các vấn đề kinh tế được nghiên cứu một cách có hệ thống. Từ thế kỷ XVII - XVIII, nền kinh tế hàng hoá TBCN phát triển mạnh mẽ, các vấn đề kinh tế chính trị được nghiên cứu một cách tỉ mỉ, toàn diện và trở thành môn khoa học thật sự - Môn kinh tế chính trị.

Tiếp đó, theo đà phát triển của kinh tế thị trường đã có nhiều học thuyết kinh tế xuất hiện làm cơ sở lý luận cho các chiến lược kinh tế của Nhà nước và quản lý kinh doanh của các doanh nghiệp.

Tư duy khoa học là sự phản ánh đúng hiện thực khách quan. Nhưng hiện thực khách quan rất phức tạp và thường xuyên biến động. Vì vậy, trong việc nghiên cứu các vấn đề kinh tế chính trị không thể bỏ qua tính lịch sử của chúng, chỉ có thể hiểu được căn kẽ và hoàn chỉnh môn kinh tế chính trị

sau khi nghiên cứu môn lịch sử các học thuyết kinh tế. Đồng thời, việc nghiên cứu môn khoa học này còn giúp người học mở rộng kiến thức về nền kinh tế thị trường.

Phương pháp nghiên cứu của lịch sử các học thuyết kinh tế là phương pháp duy vật biện chứng được áp dụng trong tiến trình lịch sử các hình thái kinh tế - xã hội. Nguyên tắc chung cho phương pháp luận của lịch sử các học thuyết kinh tế là nghiên cứu một cách hệ thống các quan điểm kinh tế, đồng thời phải đánh giá đúng đắn công lao và hạn chế của các nhà lý luận kinh tế trong lịch sử. Mặt khác, cũng phản ánh khách quan tính phê phán vốn có của các học thuyết kinh tế, không phủ nhận tính độc lập tương đối của các học thuyết và ảnh hưởng của chúng đối với sự phát triển kinh tế - xã hội.

Xuất phát từ yêu cầu đào tạo cán bộ quản lý kinh tế và quản trị kinh doanh, **Bộ môn Kinh tế chính trị trường Đại học Kinh tế quốc dân Hà Nội** biên soạn tập bài giảng "**Lịch sử các học thuyết kinh tế**". Tập bài giảng này được biên soạn theo chương trình môn học "Lịch sử các học thuyết kinh tế" do Hội đồng đào tạo ngành kinh tế thuộc Bộ Giáo dục và Đào tạo duyệt ngày 24 và 25 tháng 7 năm 1990, được dùng làm tài liệu giảng dạy, học tập và nghiên cứu ở các trường đại học thuộc khối kinh tế và quản trị kinh doanh trong cả nước.

Tập bài giảng này được xuất bản lần đầu vào tháng 11 năm 1991 và được tái bản nhiều lần.

Để tiếp tục góp phần tích cực vào quá trình đổi mới đào

tao sinh viên kinh tế và quản trị kinh doanh, và do nhu cầu đổi mới chương trình, giáo trình phục vụ giảng dạy, học tập, Hội đồng Thẩm định và Đánh giá giáo trình Trường Đại học Kinh tế quốc dân Hà Nội đã quyết định **Bộ môn kinh tế chính trị** biên soạn mới "**Giáo trình lịch sử các học thuyết kinh tế**".

Biên soạn giáo trình này gồm có PGS. TS. Mai Ngọc Cường, PGS. TS. Vũ Văn Hân, GVC. Nguyễn Quốc Hùng, TS. Đào Phương Liên, TS. Nguyễn An Ninh, PGS. TS. Phạm Quang Phan, Ths. Phạm Thành, TS. Lê Thục, PGS. TS. Mai Hữu Thục, PGS. TS. Trần Bình Trọng (kiêm chủ biên), Ths. Nguyễn Văn Tường và GVC. Lê Việt.

Tham gia thẩm định đánh giá giáo trình gồm: GS. TS. Vũ Đình Bách, GS. TS. Nguyễn Đình Hương, PGS. TS. Đoàn Quang Thọ và hai phản biện: PGS. TS. Phạm Thị Quý, PGS. TS. Đỗ Quang Vinh.

Giáo trình "Lịch sử các học thuyết kinh tế" xuất bản lần đầu có thể còn nhiều thiếu sót. Chúng tôi mong nhận được sự góp ý của bạn đọc.

THAY MẶT TẬP THỂ TÁC GIẢ
PGS. TS. Trần Bình Trọng

MỤC LỤC

	Trang
Lời giới thiệu	3
Chương I: Đối tượng và phương pháp nghiên cứu	7
I. Đối tượng nghiên cứu	7
II. Phương pháp nghiên cứu	9
III. Ý nghĩa của việc nghiên cứu	11
Tổng kết chương	13
Câu hỏi ôn tập	14
Chương II: Các tư tưởng kinh tế thời cổ đại và trung cổ	15
I. Các tư tưởng kinh tế thời cổ đại	15
II. Các tư tưởng kinh tế thời trung cổ	27
Tổng kết chương	49
Câu hỏi ôn tập	50
Chương III. Sự phát sinh, phát triển và suy thoái của KTCT học tư sản cổ điển từ giữa thế kỷ XV đến XIX	51
I. Học thuyết kinh tế của những người theo CNTT	51
I. Học thuyết kinh tế của những người theo CNTN	59
III. Kinh tế chính trị học cổ điển Anh	71

Mục lục

IV. Sự suy thoái của KTCT tư sản cổ điển	107
Tổng kết chương	125
Câu hỏi ôn tập	125
Chương IV: Kinh tế chính trị học tiểu tư sản	127
I. Tiền đề KTXH nảy sinh và đặc điểm của học thuyết kinh tế chính trị học tiểu tư sản	127
II. Các quan điểm kinh tế của Sismondi	128
III. Các quan điểm kinh tế của Proudon	138
Tổng kết chương	144
Câu hỏi ôn tập	144
Chương V: Học thuyết kinh tế của các nhà XHCN không tưởng Tây Âu thế kỷ XIX	146
I. Hoàn cảnh lịch sử ra đời của CNXH không tưởng ở Tây Âu đầu thế kỷ XIX, các đặc điểm của nó	146
II. Học thuyết kinh tế của Saint Simon	149
III. Học thuyết kinh tế của Charles Fourier	152
IV. CNXH không tưởng Anh Robert Owen	158
Tổng kết chương	164
Câu hỏi ôn tập	165
Chương VI: Sự phát sinh và phát triển KTCT học Mác - Lênin	167
I. Điều kiện lịch sử phát sinh chủ nghĩa Mác	167
II. Quá trình xây dựng và phát triển KTCT học Mác-xít	169

III. Những đóng góp chủ yếu của K. Marx và Engels trong kinh tế chính trị học	180
IV. Lênin tiếp tục phát triển KTCT học Mác-xít	183
Tổng kết chương	187
Câu hỏi ôn tập	189
Chương VII: Các học thuyết kinh tế của trường phái tân cổ điển	190
I. Hoàn cảnh ra đời và đặc điểm chủ yếu của trường phái "Tân cổ điển"	190
II. Các học thuyết kinh tế chủ yếu của trường phái "Giới hạn" thành Viên (Áo)	192
III. Thuyết "Giới hạn" ở Mỹ	194
IV. Trường phái thành Lausanne (Thụy Sĩ)	196
V. Trường phái Cambridge	198
Tổng kết chương	205
Câu hỏi ôn tập	206
Chương VIII: Các học thuyết kinh tế của trường phái Keynes	207
I. Hoàn cảnh ra đời của học thuyết Keynes. Thân thế và sự nghiệp của J.M. Keynes	207
II. Các học thuyết kinh tế của Keynes	213
III. Trường phái Keynes	228

Mục lục

Tổng kết chương	229
Câu hỏi ôn tập	230
Chương IX: Các lý thuyết kinh tế của chủ nghĩa tự do mới	231
I. Nguyên nhân xuất hiện chủ nghĩa tự do mới. Các khuynh hướng và đặc điểm	231
II. Học thuyết về nền KTTT XH ở Cộng hòa Liên bang Đức	237
III. Các lý thuyết KT của trường phái tự do mới ở Mỹ	254
IV. Những đặc điểm của CNTD mới ở Pháp	273
Tổng kết chương	277
Câu hỏi ôn tập	278
Chương X: Học thuyết kinh tế của trường phái chính hiện đại	279
I. Hoàn cảnh xuất hiện và đặc điểm phương pháp luận	279
II. Lý thuyết về nền kinh tế hỗn hợp	280
III. Lý thuyết giới hạn "khả năng sản xuất" và "sự lựa chọn"	288
IV. Lý thuyết thất nghiệp	290
V. Lý thuyết lạm phát	294
VI. Lý thuyết tiền tệ, ngân hàng và thị trường chứng khoán	298
Tổng kết chương	303
Câu hỏi ôn tập	304

Chương XI: Một số lý thuyết tăng trưởng và phát triển kinh tế	305
I. Sự phân loại các quốc gia, tăng trưởng kinh tế và phát triển kinh tế	305
II. Sự hình thành, phát triển của các lý thuyết tăng trưởng và phát triển kinh tế	312
III. Một số lý thuyết tăng trưởng và phát triển kinh tế đối với các nước đang phát triển	316
Tổng kết chương	327
Câu hỏi ôn tập	329